

Πληροφορική & Τηλεπικοινωνίες

Υλοποίηση Συστημάτων Βάσεων Δεδομένων Χειμερινό Εξάμηνο 2023 – 2024

Διδάσκων Γ. Ιωαννίδης

Άσκηση 1 - Προθεσμία: 7/11/2023

Σκοπός της Εργασίας

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η κατανόηση της εσωτερικής λειτουργίας των Συστημάτων Βάσεων Δεδομένων όσον αφορά τη διαχείριση σε **επίπεδο μπλοκ (block)** αλλά και ως προς τη διαχείριση σε **επίπεδο εγγραφών**. Επίσης, μέσω της εργασίας και των επόμενων εργασιών θα γίνει αντιληπτό το κατά πόσο μπορεί να βελτιώσει την απόδοση ενός Συστήματος Διαχείρισης Βάσεων Δεδομένων (ΣΔΒΔ) η ύπαρξη ευρετηρίων πάνω στις εγγραφές. Πιο συγκεκριμένα, στα πλαίσια της εργασίας θα υλοποιησετε ένα σύνολο συναρτήσεων που διαχειρίζονται αρχεία που δημιουργήθηκαν βάσει **οργάνωσης αρχείου σωρού (heap files)**.

Οι συναρτήσεις που καλείστε να υλοποιήσετε αφορούν τη διαχείριση εγγραφών. Η υλοποίησή τους θα γίνει πάνω από το επίπεδο διαχείρισης μπλοκ υποχρεωτικά, το οποίο δίνεται έτοιμο ως βιβλιοθήκη. Τα πρωτότυπα (definitions) των συναρτήσεων που καλείστε να υλοποιήσετε όσο και των συναρτήσεων της βιβλιοθήκης επιπέδου μπλοκ δίνονται στη συνέχεια, μαζί με επεξήγηση για τη λειτουργικότητα που θα επιτελεί η κάθε μία.

- Η διαχείριση των **αρχείων σωρού (heap files)** γίνεται μέσω των συναρτήσεων με το πρόθεμα **HP_**.

Τα αρχεία σωρου έχουν μέσα εγγραφές τις οποίες διαχειρίζεστε μέσω των κατάλληλων συναρτήσεων. Οι εγγραφές έχουν τη μορφή που δίνεται στη συνέχεια.

```
typedef struct{  
    int id,  
    char name[15],  
    char surname[25],  
    char address[50];  
} Record;
```

Το **πρώτο μπλοκ** (block) κάθε αρχείου , περιλαμβάνει “ειδική” πληροφορία σχετικά με το ίδιο το αρχείο. Η πληροφορία αυτή χρησιμεύει στο να αναγνωρίσει κανείς αν πρόκειται για αρχείο σωρού ή αρχείο κατακερματισμού, σε πληροφορία που αφορά το πεδίο κατακερματισμού για τα αντίστοιχα αρχεία κ.λπ. Στη συνέχεια δίνεται ένα παράδειγμα των εγγραφών που θα προστίθενται στα αρχεία που θα δημιουργείται με την υλοποίησή σας. Εγγραφές με τις οποίες μπορείτε να ελέγξετε το πρόγραμμά σας θα δοθούν υπό μορφή αρχείων κειμένου μαζί με κατάλληλες συναρτήσεις main στο eclass του μαθήματος.

```
{15, "Giorgos", "Dimopoulos", "Ioannina"}  
{4, "Antonia", "Papadopoulou", "Athina"}  
{300, "Yannis", "Yannakis", "Thessaloniki"}
```

Συναρτήσεις BF (Block File)

Το **επίπεδο block (BF)** είναι ένας **διαχειριστής μνήμης (memory manager)** που λειτουργεί σαν κρυφή μνήμη (cache) ανάμεσα στο επίπεδο του δίσκου και της μνήμης. Το επίπεδο block κρατάει block δίσκου στην μνήμη. Κάθε φορά που ζητάμε ένα block δίσκου, το επίπεδο BF πρώτα εξετάζει την περίπτωση να το έχει φέρει ήδη στην μνήμη. Αν το block υπάρχει στην μνήμη τότε δεν το διαβάζει από τον δίσκο, σε αντίθετη περίπτωση το διαβάζει από τον δίσκο και το τοποθετεί στην μνήμη. Επειδή το επίπεδο BF δεν έχει άπειρη μνήμη κάποια στιγμή θα χρειαστεί να “πετάξουμε” κάποιο block από την μνήμη και να φέρουμε κάποιο άλλο στην θέση του. Οι πολιτικές που μπορούμε να πετάξουμε ένα block από την μνήμη στο επίπεδο block που σας δίνεται είναι οι **LRU (Least Recently Used)** και **MRU (Most Recently Used)**. Στην LRU “θυσιάζουμε” το λιγότερο πρόσφατα χρησιμοποιημένο block ενώ στην MRU το block που χρησιμοποιήσαμε πιο πρόσφατα.

Στη συνέχεια, περιγράφονται οι συναρτήσεις που αφορούν το επίπεδο από block, πάνω στο οποίο θα βασιστείτε για την υλοποίηση των συναρτήσεων που ζητούνται. Η υλοποίηση των συναρτήσεων αυτών θα δοθεί έτοιμη με τη μορφή βιβλιοθήκης.

Στο αρχείο κεφαλίδας bf.h που σας δίνεται ορίζονται οι πιο κάτω μεταβλητές:

```
BF_BLOCK_SIZE 512 /*Το μέγεθος ενός block σε bytes*/  
BF_BUFFER_SIZE 100 /*Ο μέγιστος αριθμός block που κρατάμε στην μνήμη*/  
BF_MAX_OPEN_FILES 100 /*Ο μέγιστος αριθμός ανοικτών αρχείων*/
```

και enumerations:

```
enum BF_ErrorCode { ... }
```

Το *BF_ErrorCode* είναι ένα enumeration που ορίζει κάποιους κωδικούς λάθους που μπορεί να προκύψουν κατά την διάρκεια της εκτέλεσης των συναρτήσεων του επιπέδου BF.

```
enum ReplacementAlgorithm { LRU, MRU }
```

Το ReplacementAlgorithm είναι ένα enumeration που ορίζει τους κωδικούς για τους αλγορίθμους αντικατάστασης (LRU ή MRU).

Πιο κάτω υπάρχουν τα πρωτότυπα των συναρτήσεων που σχετίζονται με την δομή BF_Block.

```
typedef struct BF_Block BF_Block;
```

Το struct BF_Block είναι η βασική δομή που δίνει οντότητα στην έννοια του Block. Το BF_Block έχει τις πιο κάτω λειτουργίες.

```
void BF_Block_Init(BF_Block **block  
    /* δομή που προσδιορίζει το Block */)
```

Η συνάρτηση BF_Block_Init αρχικοποιεί και δεσμεύει την κατάλληλη μνήμη για την δομή BF_BLOCK.

```
void BF_Block_Destroy(  
    BF_Block **block /* δομή που προσδιορίζει το Block */)
```

Η συνάρτηση BF_Block_Destroy αποδεσμεύει την μνήμη που καταλαμβάνει η δομή BF_BLOCK.

```
void BF_Block_SetDirty(  
    BF_Block *block /* δομή που προσδιορίζει το Block */)
```

Η συνάρτηση BF_Block_SetDirty αλλάζει την κατάσταση του block σε dirty. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τα δεδομένα του block έχουν αλλαχτεί και το επίπεδο BF, όταν χρειαστεί θα γράψει το block ξανά στον δίσκο. Σε περίπτωση που απλώς διαβάζουμε τα δεδομένα χωρίς να τα αλλάζουμε τότε δεν χρειάζεται να καλέσουμε την συνάρτηση.

```
char* BF_Block_GetData(  
    const BF_Block *block /* δομή που προσδιορίζει το Block */) )
```

Η συνάρτηση BF_Block_GetData επιστρέφει ένα δείκτη στα δεδομένα του Block. Άμα αλλάξουμε τα δεδομένα θα πρέπει να κάνουμε το block dirty με την κλήση της συνάρτησης BF_Block_SetDirty. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να αποδεσμεύσετε την θέση μνήμης που δείχνει ο δείκτης.

Πιο κάτω υπάρχουν τα πρωτότυπα των συναρτήσεων που σχετίζονται με το επίπεδο Block.

```
BF_ErrorCode BF_Init(  
    const ReplacementAlgorithm repl_alg /* πολιτική  
    αντικατάστασης */)
```

Με τη συνάρτηση BF_Init πραγματοποιείται η αρχικοποίηση του επιπέδου BF. Μπορούμε να επιλέξουμε ανάμεσα σε δύο πολιτικές αντικατάστασης Block εκείνης της LRU και εκείνης της MRU.

```
BF_ErrorCode BF_CreateFile(  
    const char* filename /* όνομα αρχείου */)
```

Η συνάρτηση BF_CreateFile δημιουργεί ένα αρχείο με όνομα filename το οποίο αποτελείται από blocks. Αν το αρχείο υπάρχει ήδη τότε επιστρέφεται κωδικός λάθους. Σε περίπτωση επιτυχούς εκτέλεσης της συνάρτησης επιστρέφεται BF_OK, ενώ σε περίπτωση αποτυχίας επιστρέφεται κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση BF_PrintError.

```
BF_ErrorCode BF_OpenFile(  
    const char* filename, /* όνομα αρχείου */  
    int *file_desc /* αναγνωριστικό αρχείου block */);
```

Η συνάρτηση BF_OpenFile ανοίγει ένα υπάρχον αρχείο από blocks με όνομα filename και επιστρέφει το αναγνωριστικό του αρχείου στην μεταβλητή file_desc. Σε περίπτωση επιτυχίας επιστρέφεται BF_OK ενώ σε περίπτωση αποτυχίας, επιστρέφεται ένας κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση BF_PrintError.

```
BF_ErrorCode BF_CloseFile(  
    int file_desc /* αναγνωριστικό αρχείου block */)
```

Η συνάρτηση BF_CloseFile κλείνει το ανοιχτό αρχείο με αναγνωριστικό αριθμό file_desc. Σε περίπτωση επιτυχίας επιστρέφεται BF_OK ενώ σε περίπτωση αποτυχίας, επιστρέφεται ένας κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση BF_PrintError.

```
BF_ErrorCode BF_GetBlockCounter(  
    const int file_desc, /* αναγνωριστικό αρχείου block */
```

```
int *blocks_num /* τιμή που επιστρέφεται */)
```

Η συνάρτηση Get_BlockCounter δέχεται ως όρισμα τον αναγνωριστικό αριθμό file_desc ενός ανοιχτού αρχείου από block και βρίσκει τον αριθμό των διαθέσιμων blocks του, τον οποίο και επιστρέφει στην μεταβλητή blocks_num. Σε περίπτωση επιτυχίας επιστρέφεται BF_OK ενώ σε περίπτωση αποτυχίας, επιστρέφεται ένας κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση BF_PrintError.

```
BF_ErrorCode BF_AllocateBlock(
```

```
    const int file_desc, /* αναγνωριστικό αρχείου block */
```

```
    BF_Block *block /* το block που επιστρέφεται */)
```

Με τη συνάρτηση BF_AllocateBlock δεσμεύεται ένα καινούριο block για το αρχείο με αναγνωριστικό αριθμό blockFile. Το νέο block δεσμεύεται πάντα στο τέλος του αρχείου, οπότε ο αριθμός του block είναι BF_getBlockCounter(...) - 1. Το block που δεσμεύεται καρφιτσώνεται στην μνήμη (pin) και επιστρέφεται στην μεταβλητή block. Όταν δεν χρειαζόμαστε άλλο αυτό το block τότε πρέπει να ενημερώσουμε το επίπεδο block καλώντας την συνάρτηση BF_UnpinBlock. Σε περίπτωση επιτυχίας της BF_AllocateBlock επιστρέφεται BF_OK, ενώ σε περίπτωση αποτυχίας επιστρέφεται ένας κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση BF_PrintError.

```
BF_ErrorCode BF_GetBlock(
```

```
    const int file_desc, /* αναγνωριστικό αρχείου block */
```

```
    const int block_num, /* αναγνωριστικός αριθμός block */
```

```
    BF_Block *block /* το block που επιστρέφεται */)
```

Η συνάρτηση BF_GetBlock βρίσκει το block με αριθμό block_num του ανοιχτού αρχείου file_desc και το επιστρέφει στην μεταβλητή block. Το block που δεσμεύεται καρφιτσώνεται στην μνήμη (pin). Όταν δεν χρειαζόμαστε άλλο αυτό το block τότε πρέπει να ενημερώσουμε τον επίπεδο block καλώντας την συνάρτηση BF_UnpinBlock. Σε περίπτωση επιτυχίας της BF_GetBlock επιστρέφεται BF_OK, ενώ σε περίπτωση αποτυχίας επιστρέφεται ένας κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση BF_PrintError.

```
BF_ErrorCode BF_UnpinBlock(
```

```
    BF_Block *block /* δομή block που γίνεται unpin */)
```

Η συνάρτηση `BF_UnpinBlock` ξεκαρφιτσώνει το block από το επίπεδο BF το οποίο κάποια στιγμή θα το γράψει στο δίσκο. Σε περίπτωση επιτυχίας επιστρέφεται `BF_OK`, ενώ σε περίπτωση αποτυχίας επιστρέφεται ένας κωδικός λάθους. Αν θέλετε να δείτε το είδος του λάθους μπορείτε να καλέσετε τη συνάρτηση `BF_PrintError`.

```
void BF_PrintError(BF_ErrorCode err /* κωδικός λάθους */ )
```

Η συνάρτηση `BF_PrintError` βοηθά στην εκτύπωση των σφαλμάτων που δύναται να υπάρξουν με την κλήση συναρτήσεων του επιπέδου αρχείου block. Εκτυπώνεται στο `stderr` μια περιγραφή του σφάλματος. `void BF_Close()`. Η συνάρτηση `BF_Close` κλείνει το επίπεδο Block γράφοντας στον δίσκο όποια block είχε στην μνήμη.

Ασκηση 1

Συναρτήσεις HP (σωρού (heap file))

Στη συνέχεια περιγράφονται οι συναρτήσεις που καλείστε να υλοποιήσετε στα πλαίσια της εργασίας αυτής και που αφορούν το αρχείο σωρού (heap file).

```
int HP_CreateFile(  
    char *fileName, /*όνομα αρχείου*/);
```

Η συνάρτηση `HP_CreateFile` χρησιμοποιείται για τη δημιουργία και κατάλληλη αρχικοποίηση ενός άδειου αρχείου σωρού με όνομα `fileName`. Σε περίπτωση που εκτελεστεί επιτυχώς, επιστρέφεται 0, ενώ σε διαφορετική περίπτωση -1.

```
HP_info* HP_OpenFile( char *fileName /* όνομα αρχείου */ )
```

Η συνάρτηση `HP_OpenFile` ανοίγει το αρχείο με όνομα `filename` και διαβάζει από το πρώτο μπλοκ την πληροφορία που αφορά το αρχείο σωρού. Κατόπιν, ενημερώνεται μια δομή που κρατάτε όσες πληροφορίες κρίνονται αναγκαίες για το αρχείο αυτό προκειμένου να μπορείτε να επεξεργαστείτε στη συνέχεια τις εγγραφές του. Αφού ενημερωθεί κατάλληλα η δομή πληροφοριών του αρχείου, την επιστρέφετε. Σε περίπτωση που συμβεί οποιοδήποτε σφάλμα, επιστρέφεται τιμή `NULL`. Αν το αρχείο που δόθηκε για άνοιγμα δεν αφορά αρχείο κατακερματισμού, τότε αυτό επίσης θεωρείται σφάλμα.

Μια ενδεικτική δομή με τις πληροφορίες που πρέπει να κρατάτε δίνεται στη συνέχεια:

```
typedef struct {  
    int fileDesc; /* αναγνωριστικός αριθμός ανοίγματος αρχείου από  
    το επίπεδο block */  
} HP_info;
```

Όπου fileDesc είναι ο αναγνωριστικός αριθμός του ανοίγματος του αρχείου, όπως επιστράφηκε από το επίπεδο διαχείρισης μπλοκ. Η συγκεκριμένη δομή μπορεί να κρατάει επιπλέον πληροφορίες όπως: το block στο οποίο είναι αποθηκευμένη, το id του τελευταίου block του αρχείου σωρού, τον αριθμό των εγγραφών που χωράνε σε κάθε block του αρχείου σωρού.

```
typedef struct {  
    ...  
} HP_block_info;
```

Επιπλέον στο τέλος κάθε block θα πρέπει να υπάρχει μία δομή στην οποία θα αποθηκεύετε πληροφορίες σε σχέση με το block όπως: τον αριθμό των εγγραφών στο συγκεκριμένο block, έναν δείκτη στο επόμενο block δεδομένων.

```
int HP_CloseFile( HP_info* header_info )
```

Η συνάρτηση HP_CloseFile κλείνει το αρχείο που προσδιορίζεται μέσα στη δομή header_info. Σε περίπτωση που εκτελεστεί επιτυχώς, επιστρέφεται 0, ενώ σε διαφορετική περίπτωση -1. Η συνάρτηση είναι υπεύθυνη και για την αποδέσμευση της μνήμης που καταλαμβάνει η δομή που περάστηκε ως παράμετρος, στην περίπτωση που το κλείσιμο πραγματοποιήθηκε επιτυχώς.

```
int HP_InsertEntry(  
    HP_info* header_info, /* επικεφαλίδα του αρχείου*/  
    Record record /* δομή που προσδιορίζει την εγγραφή */ )
```

Η συνάρτηση HP_InsertEntry χρησιμοποιείται για την εισαγωγή μιας εγγραφής στο αρχείο σωρού. Οι πληροφορίες που αφορούν το αρχείο βρίσκονται στη δομή header_info, ενώ η εγγραφή προς εισαγωγή προσδιορίζεται από τη δομή record. Σε περίπτωση που εκτελεστεί επιτυχώς, επιστρέφεται τον αριθμό του block στο οποίο έγινε η εισαγωγή (blockId) , ενώ σε διαφορετική περίπτωση -1.

```
int HP_GetAllEntries(
```

```
HP_info* header_info, /* επικεφαλίδα του αρχείου*/  
int id /* η τιμή id της εγγραφής στην οποία πραγματοποιείται η  
αναζήτηση*/)
```

Η συνάρτηση αυτή χρησιμοποιείται για την εκτύπωση όλων των εγγραφών που υπάρχουν στο αρχείο κατακερματισμού οι οποίες έχουν τιμή στο πεδίο-κλειδί ίση με value. Η πρώτη δομή δίνει πληροφορία για το αρχείο κατακερματισμού, όπως αυτή είχε επιστραφεί από την HP_OpenFile. Για κάθε εγγραφή που υπάρχει στο αρχείο και έχει τιμή στο πεδίο id ίση με value, **εκτυπώνονται τα περιεχόμενά της** (συμπεριλαμβανομένου και του πεδίου-κλειδιού). Να επιστρέφεται επίσης το πλήθος των blocks που διαβάστηκαν μέχρι να βρεθούν όλες οι εγγραφές. Σε περίπτωση επιτυχίας επιστρέφει το **πλήθος των blocks που διαβάστηκαν**, ενώ σε περίπτωση λάθους επιστρέφει -1.

Σημειώσεις 1ης εργασίας

- Το **πρώτο block** των αρχείων σωρού κρατάει τα μεταδεδομένα τα οποία σχετίζονται με την δομή (HP_info). Σε περίπτωση που έχουμε κάποια πράξη όπως η εισαγωγή, τότε θα πρέπει να ανανεώνονται οι τιμές των HP_info και οι αλλαγές αυτές θα πρέπει να γραφτούν κάποια στιγμή στον δίσκο. Ιδανικά θέλουμε το block αυτό να παραμένει στην ενδιάμεση μνήμη και να γίνει unpin με το κλείσιμο του αρχείου (αφού έχει γίνει dirty εφόσον περιέχει αλλαγές).
- Αποφύγετε την χρήση των συναρτήσεων για allocate στην μνήμη. Αντί αυτού, να έχετε δείκτες σε συγκεκριμένες περιοχές της ενδιάμεση μνήμη. Στο παράδειγμα bf_main δείχνουμε πως μπορεί να γίνει αυτό.
- Για την ολοκλήρωση της άσκησης θα χρειαστεί να χρησιμοποιήσετε την συνάρτηση **memcpy** για την αντιγραφή πληροφορίας από ένα Record στην ενδιάμεση μνήμη.
- Για το αρχείο σωρού θεωρίστε ότι δεν έχουμε πρωτεύον κλειδί, οπότε μην κάνετε κάποιον έλεγχο.

Σημειώσεις:

- Θα πρέπει να ακολουθήσετε πιστά τα πρότυπα συναρτήσεων τα οποία σας δίνονται.

Παράδοση εργασίας

Η εργασία είναι ομαδική **2 ή 3 ατόμων**.

Γλώσσα υλοποίησης: **C / C++**

Παραδοτέα

Τα αρχεία πηγαίου κώδικα (sources) και τα αντίστοιχα αρχεία κεφαλίδας (headers), readme αρχείο με περιγραφή / σχόλια πάνω στην υλοποίησή σας. Καθώς και τις αντίστοιχες main συναρτήσεις με τις οποίες δοκιμάσατε την λειτουργικότητα του κώδικα σας.